

Szerkesztői iroda:
Nagyenyeden
A KIADÓHIVATALBAN
hová
lap szellemi részét illető
közlemények küldendők

Kiadóhivatal:
Wokál János könyvkereskedése
hová
az előfizetések és hirdetések
bérmentesen küldendők.
Kéziratok nem adatkak vissza.

KÖZÉRDEK

Vegyes tartalmu heti lap.

Megjelenik minden vasárnapon.

Előfizetési feltételek:
helyben házhoz hordva vagy
vidékre postán küldve
egész évre 4 frt.
félévre . . . 2 frt.
negyedévre 1 frt.

Hirdetmények díja:
3 hasábos petit sorért, vagy
ennek helyéért 5 kr.
Bélyegdíjért külön 30 kr.
Nyilttér sora 15 kr.

A gyulafehérvár-zalathnai vasut.

Lapunk múlt évi számában megemlítettük és ismertettük azt a vasuti tervezetet, melyet Storoh Frigyes építészeti tanácsos, a nagymási aranybánya kitűnő képzettségű művelője, Gyulafehérvártól—Zalathnáiig létesíteni kíván az esetben, ha az érdekeltek hozzájárulását kinyerheti. Ezen érdekeltek: az állam, különösen a bánya és erdő kincstár, vármegyénk és Gyulafehérvártól—Zalathnáiig, sőt azon felül terjedő községek, belefoglalva Abrudbánya szép vidékét is.

A terület, melyet ezen vicinális vasut át-szelne, kétségtelenül az erdélyi részeknek a természetből legvalószínűsábrban s leggazdagabban megáldott vidéke Boza, buzája elsőrendű, és ásványnevekben kezdve a legnemesebb ércetől az aranyból bámulatos gazdag. Csak ipara hiányzik, minthogy — különösen gyár ipar — nincsen egész vármegyénkben olyan, minő-épen a nyers termékek gazdagságánál fogva — lehetne. Pedig földrajzi helyzete kedvező, s földje jobban meg van áldva a természet javaival és szépségeivel, mint pl. Csehország, Stíría. Szászország, hol a szépen művelt földek, gyárak, bánya vállalatok sűrűn váltakoznak.

A régi kor jobban megtudta becsülni ezt a vidéket. A rómaiak Apuluma Dacia legvirágzóbb, legfényesebb városa volt, itt székelt a fohadi parancsnokság, itt a tartományi pénzügyigazgatóság itt volt a tartományi pénzverde, mely kincseit Zalathnáról Ampelum nyerte, ahol Dácia aranybányászati hatósága székelt, élén a „procurator aurarium“-mal. Az akkori Ampelum népes, gazdag város volt s ugyancsak fenntartotta fényét, gazdagságát, önállóságát a II. Géza király által

betelepített szászok s a nemzeti fejedelmek idejében is. És honnan nyerték a régi Gyulafehérvár s a régi Zalathna lakói e fényt, e gazdagságát, mely romjaiba, és töredékeiben is csak bámolni tudunk, de utánozni, hasonlót felmutatni gyengék, szegények vagyunk? E tény és gazdagság első és leghatalmasabb forrása e vidék volt, mely jövedelmezővé észszel, szorgalommal, áldozattal és hatalommal tettek. E nélkül a gazdag kincsek ott heverhettek volna a föld gyomrában, s a termény talaj nem oszlatta volna áldását. Ma sines különben. Ha párhuzamok vannak e vidék és más hasonlóan megáldott vidékek mezőgazdasági és ipari fejlettsége tekintetében, aránylag manapság is nem sokkal állunk jobban, mint állott e vidék a dákok idejében, ellentétben a rómaiak hatalmas eredményeket felmutató tevékenységével, mely teljesen azon helyzetre emelte a vidék kulturáját, ammot az időben, a hatalmas birodalom legelőhaladottabb városaiban és vidékein lehetett látni. Nos, hogy mi addig nagyon is távol állottunk attól, hogy Europa szerencsésebb helyzetben levő népeivel versenyezhesünk, nem szükség bizonyítani, de azt sem, hogy ezt a kedvezőtlen helyzetet bizony magunk fájlaltuk leginkább, és ebbeli érzelmünket csak fokozhatta az a tudat, hogy pusztán saját, gyenge erőnkre támaszkodva, fejlődési törekvésünk csak messze, bizonytalan jövőben érhetne sikert.

Eppen azért örömmel lehet és kell megragadni az alkalmat, mely egy lépéssel, az igaz hogy hatalmas lépéssel, előbbre viszi közgazdasági helyzetünk fejlődését. A tervezett vasutvonal létesítésére képezi e lépést. Tervezői tisztában vannak azzal, hogy személyszállításból nem fog-e vasut jövedelmezővé válni. Csak ipartelepek, na-

gyobb vállalatok hozhatnak jövedelmet. Ipar vállalat pedig olcsó, biztos és gyors közlekedést követel; ha ez meg van: létesül, különben pedig jobb vidéket keres. E kettő: iparvállalatot és vasut tehát szorosan összefügg a vármegyénknek éppen e kettőre van szükségük. A ki ezt belátja, az örömmel fogja üdvözölni a gyulafehérvár-zalathnai vasut tervezetét s miután a vármegyénk által leendő anyagi támogatás érdekében a f. hó 26-án főispánunk által összehívott értekezlet javaslatot fog tenni a törvényhatósági közgyűlésnek, reméljük, hogy a terv pár év alatt valósulni fog, ha a kormány is a kilátásba helyezett támogatást meg fogja adni.

Megyei közgyűlés.

Vármegyénk őszi rendes közgyűlése folyó október hó 28-ra, délelőtt 10 órára van összehívva, melynek tárgyszorozata következő: 1. Megyei javadalmasítás 1892. évi költségvetése. 2. A megyei tisztviselői nyugdíj alap részére 1 %, a r. t. városokban 1/2 % pótdadó kivetés. 3. Abrudbánya r. t. város kérése a katonai beszállásból eredő kiadásainak a törvényhatóság által való aránylagos fedezése végett — mely célra ravatali állapítandó meg az 1892. évre. 4. Előterjesztés a megyeháznál szükséges épület átalakításokról. 5. Határozás a csombordi és mihálfalvi révjogok megvásárlása végett szükséges 32.000 forint kölcsön felvétele felett. 6. A mihálfalvi révjog tulajdonosokkal kötendő vásárszerződés. 7. Az igazolási válsztmány előterjesztése a legtöbb adót fizető törvényhatósági bizottsági tagok 1892. évi névjegyzéke, és az üresedésbe jött választmányi bizottsági tagok helyek betöltése iránt. 8. Belügyminiszteri leirat báró Splényi Henrik és négy társa panaszos feladása folytán több vármegyei tisztviselőnek a n-enyedi kiségitő takarékpénztár igazgatóságában való részvétele ügyében. 9. Előterjesztés az erdőkihágási tanuzási díjak előlegezése ügyében. 10. Szabályrendelet a törvény hatósági bizottsági tag választó kerü-

utba, hogy a több menekültekkel egyszerre, kisérhessék vissza Abrudbányára.

Cserbulytól Abrudig egy jó órajárásnyi. Cserbulytól Abrudig néhánykor rohantak rájuk az oláhok, hogy elpusztítsák s ha az örök nem elég ügyesek, egy láb sem menekszik meg közülök, így pedig azzal kelle beérni az oláhságnak, hogy a legilletlenebb szavakat szortak rájuk.

Beérve Abrudig Tobias Sándor g. e. paphoz szállásolták be őket, míg az a része az oláhságnak, a mely a Hatvani csapatját nem üldözte, elszéledett; onnan kikit szállására bocsátottak.

III. Ineze Sándor és családja.

Ineze Sándor, mint ref. tsnító jött Abrudbányára s mert az akkori élet azon tulajdonsággal bírván, hogy a ki egyszer belekosztolt, balosau vált el tőle; ő is itt maradt s bele házasodott egy tekintélyes családba, a Csajka (vagy a mint közönségesen nevezték a Cséka családba.) Csajka József egy régi abrudbányai családnak idősebb szülött fia volt, őccse Csajka Sándor tanult mesterségét az utolsó időben nem folytatta, hanem élt beteges nejeire és férjhezadott leányaira támaszkodva boldog semmitsem tevében.

A míg Csajka Sándor ilyen életet élt, bátyja addig a város elsőbb emberei között foglalt helyet, viselven több éven keresztül a tanácsos és főbírói hivatalt is.

Hivatalos állásán kívül természetes tulajdonsága az, a mi őt Abrudbánya minden rendű lakója előtt kedveltette. Ugyanis nem volt senki, a ki iránt megvetést mutatott volna valaha s valahányszor mulatságot adtak egy és más helyen, a már 60 év körül járó férfinak helyet mindig a fiatalok között kellett fentartaniai a házi asszonyoknak.

Neje, — mert némelyek azt terjesztették el róla, hogy Kolozsváron egy időben szakácsné volt, — nem részesült abban a szeretetben a miben férje; mindazonáltal,

TÁRCA.

Kerestem az eszményt . . .

Kerestem az eszményt,
Kerestem hiába,
S beláttam, hogy e törődés
Haszontalan, kába.

Lelkem lecsendesült,
Nincs immár viharja,
Fajdalmaim' átkarolta
A feledés karja.

Nyugodt vagyok újra,
Realisan élek,
S Isten látja . . . ez a tettem
Tán nem is nagy vétek.

De ha elgondolom
Életem jövőjét,
Szemeimből alápergő
Könnyet törölök szét.

Ez az alá gördült
Könnyosep mondja nékem
Hogy azt, a kit úgy szerettem
Még most is szeretem.

Kolozsvárt, 1891. október 14.

Emmanuel Győző.

Abrudbánya és Zalathna szomorú napjai 1848 és 1849-ben.

Rövid jellemzése, valamint elpusztulási- és menekülési története az 1849. május 10-én, azaz a városnak az oláhok által történt felprédálásakor, Abrudbányán élt embereknek.

(Folytatás.)

Ezután kérte a nőket, maradnának esendesen, míg ő visszatér, most egy kevéssé elmegyjen, hogy a tőlük nem messze nyúló uton kerekedett láрма okát megtudja.

Nem sok időre a bokrok között esörtetés hallik. Rebegés és reményesség között állt a két nő esendesen, a mint tőlük nem messze öt széleskalapu oláh úti fel a fejét.

A hogy megpillanták a nőket, feléjük akarának indulni, de Dioszeginé fenyedőleg intett kezével s ez intés visszariasztá.

Az előbb elment ör visszatért. A kapitány meglátva őt a nép között, rá emlékezék, kiket bizott rá s kérdé: hol vannak a szerencsétlenek? ha nem élnek, ugy bucsuzék ő is a világtól.

Mi unszolta Vaszi György kapitányt arra, hogy e két nő élete felett oly lelkiismeretesen örködjék? Egy igen egyszerű dologra visszaemlékezés. Dioszeginé pár évvel előbb disznókat vásárolt tőle s a kialakott pénzen fejtél étellel és itallal kínálta meg. Egyébaránt ez ember a többiek között magát mindég mérsékelve viselte, én emlékszem rá, a fegyverkeresés alkalmával a házak moztosásánál a legillendőben bánt az érdeklettekkel.

A két szerencsétlent egy idő vártatva levezették az

letek beosztására nézve. 11. Szabályrendelet a m. utmesterekéről. 12. Szabályrendelet a községi és körjegyzői nyugdíj alapról. 13. Megyei árva alapokból kölcsönözhető pénzek kamatlábának megállapítása. 14. Közigazgatási bizottságba 5 tag választása. 15. Igazoló bizottságba 5 tag választása. 16. N.-Egyed város szervezeti szabályrendelete. 17. N.-Egyed város husvágási díj szabályzata. 18. N.-Egyed város és Blau & Schindler cég közötti fakéreg vásárlási szerződés. 19. a n. enyedi dr. Váradi féle alap és Kánya Albert közti eladási szerződés. 20. Szathmári Szabó Dénes felebezése az abrádbányai iróki választás ellen. 21. Felbevezés az örményszékesi tisztújítás ellen. 22. Kis-Ludas község kerelme Szében vármegyéhez való átkebelezés iránt. 23. Zalathna község husvágási díj szabályzata. 24. Zalathna község kérése előfogatitulkidásainak megtérítése iránt. 25. Obrázsa s több község kerelme az obrázsi rév-jog kisajátítása és a Küküllőn állandó hid építése végett. 26. Az alsófehérmegyei történelmi, régészeti és természetudományi egyesület kerelme a vármegye területén található, műbecse bíró leletek kötelezett bejelentése végett. 27. Községi költségvetések. 28. Szatmár vármegye felirata a közigazgatás államosítás ügyében. 29. Gömör-Kis-Hont vármegye felirata a bábászati tanfolyamok szaporítása iránt. 30. Pozsony vármegye felirata a ragadós tüdőlobban szenvedő állatok levágása és állami kártalanítása ügyében. 31. Erdélyi gazdasági egyesület felirata a hazai szarvasmarha tenyésztése fejlesztése iránt. 32. Dr. Deutsch Mátyás orvosi oklevélnék kihirdetése. 33. Özv. Pécsi Lajosné születésné oklevele kihirdetése. 34. Szabályszerűen bejelentendő indítványok és időközben bejövő oly sürgős természetű ügyek, melyeket az állandó választmány előkészít.

Arckép csarnok.

(A Szabadságharc emlékeinek kiállításából.)

Ragyogó idők, fényes történeteink legdicsőbb napjai hova tűntek el! A multak emlékezetéből mit őriz a kegyelet? Nagyon jól van az, hogy e kérdésekre nem hiányzik a kielégítő felelet.

Hiszen szomorú jelenség volna, ha panasználunk kellene, hogy kelt már érdeket az, — az összefügg nagy férfaink cselekedeteivel, nagy idők eseményeivel. Nem érdemel tiszteletet, ki háládatlan tud lenni.

A szabadságharc emlékeiből a fővárosban rendezett nagy érdekű kiállítás sűrű látogatottsága is igazolja, hogy a szívekbe él a kegyeletteljes megemlékezés a korszakalkotó nagy napokra, melyek eseményei lelkünkhez vannak növe. Igen, egyetlen hazafinak sem szabad elmaradni e páratlanul gazdag kiállítás megtekintésétől, mely képzeletünkbe visszavarázsolja történelmünk fényes korszakát.

Dicső események, nagy és hős alakok elevenednek meg lelki szemeink előtt. Drága emlékek csoportosított sorozatát szemlélhetjük, melyek kegyeletre intenek. A

tal — minden darabossága mellett is — szívesen látót vendége volt, részint férje iránti tiszteletből, részint könnyű kedélye miatt a város előkelőbb házábanál.

A házaspár magtalan volt. De mert jó lélek fészkelt bennök, két rendbeli árva leányt növeltek házuknál fel.

Volt Verespatakon egy Szekeres nevű ügyvéd rokonuk, ki korán elhalálozván s két árva leánya Lili és Károliana gyámjává és nevelőjévé, a magát részegeskedésre adott felesége maradt hátra. E körülményből folyó következőseket előre látván Csajka József megegyezett, hogy az árvákat vennék magokhoz nevelőbe. Így nőt fel a két leány tisztességesen, míg az egyiket Lilit, városi jegyző s később tanácsos Incze Sándor, Károliánát pedig zalathnai kinestári kulesár Galaczi István feleségül vett.

Volt még a háznál egy harmadik leány is, kinek születése nagyon kevés ember előtt lehetett tudva, (én legalább vezetéknevét soha meg nem tudám) azt állították többen, hogy e leány a Csajkáné sajátja lett volna s csak úgy kapta volna azt. E harmadik leányt unitárius tanító Sándor József vette feleségül.

Hadd lássuk a család történetét 1848-ban és azután...

1849-ik év május 10-én reggel, a midőn az oláhok a város felprédálására berohantak, Incze családjával, nevével és egy 10—12 éves fiúval a városház legközelebb fekvő oláh házhoz igyekeztek eljutni (ügyvéd Toth György családjának tanácsára, a ki biztos menedéket remélve először vonultak s a melyről később említést teszünk.)

Föltett céljokat elérték, azaz elérték az említett oláh házig, a mely fekdűt az ugynevezett Cseteczében és birta Ház Nikulae, de a menekülésre való jut megválasztása épen a legrosszabb volt, mert mintegy 30 egyén remélte e háznál biztos helyen lételét s épen e nagy szám vonta magára az oláhok figyelmét, kik jó prédát remélve a menekülni akaróktól, rövid idő alatt megrohantak

kiállításnak minden részlete, minden tárgya méltán veszik igénybe a figyelmet.

A sok részlet közül méltán emelkedik ki a szabadságharc szereplőinek arckép-sorozata. E nemből a kiállítás páratlanul gazdag. A szerepet játszott férfiak közül alig van, kinek arcmása hiányoznék.

A szó szoros értelmében párja nélkül való az erkelyes Kossuth-teremben látható gyűjtemény, mely a honszerelme nagy alakját, a szabadságharc dicső vezérét: Kossuth Lajost ábrázoló képekből áll kizárólag. Több mint 250 különféle képben van itt megörökítve nagy hazánk fia. Olajfestmények, színesnyomatok, réz és fémrajzok, fotográfiák számos változatban, himzett és faragott művek ábrázolják történelmi alakját. Látjuk őt mint szónokot a képviselőházban, ki a szó varázsával lebilincseli s azután ellenátlhatatlanul magával ragadja hallgatóit a felülnök előtűnk magasztos alakja a mint buzdítja, lekicsiníti a népet igazsága védelmére. Kossuth amerikai diadalutjának részleteit is több kép örökített meg, majd otthonában, családjá körében, miniszterársai közt szemlélhetjük őt. És azután látjuk megszemélyesítve az agastyánt, ki száműzetésben, távol nemzetétől bár, de lelke minden szálával azért hozzánk van fűzve, s szívének minden dobbanása nemzetéé, melynek parlamenti többsége hálátlannul megtagadta őt. Örök büszkeségünk pedig nekünk, hogy Kossuth Lajos a miénk.

Egykoru olajfestmények ábrázolják az első magyar felelős miniszterium tagjait. Bathyányi Lajos gróf miniszterelnök férfias alakját. Eszterházy Pál herceg külügyminiszter szellemes arcát. Eötvös József báró, Széchenyi István gróf, Deák, Szemere, Mészáros, Klauzál minisztereket olajfestmények tükrözik vissza. Szerfeletlen érdekes gyűjtemény az 1849—49-iki képviselőház tagjainak arckép-csarnoka. Minden egykoru rajz Kerntől.

A hősök közül kik karddal kezükben vívték a harcot a szabadságot s kik közül annyi sokan szenvedtek vértanui halált, számosan vannak festményekben és rajzokban megörökítve. Görgey, Bem, Damjanich, Gujon, Klapka, Perczel Mór, Leiningen, Desseffy stb. stb. arcképei sokféle változatban láthatók.

Nem hiányoznak az ellenfél vezérmereit feltűntető arcképek sem. Windischgrätz herceg, Jellachich br. Welden br. Haynau és táborkara, a Budavárvárat védő Hentzi, Götz, Radetzky, Berger stb. osztrák tábornokok mellett Paskievitsch orosz fővezér, Grabe tábornok, Knicanin szerb és Hurbán tot felkelő vezérek arcképei is láthatók. Érdekes kép az, mely az elesett osztrák tábornokokat tüntetve fel, köztük Zichy Ödön gróf alakja is szerepel, ki Görgey végeztetett ki.

A szabadság lángelkű dalnokát Petőfi Sándort is számos festmény és rajz ábrázolja. Van a kiállításban egy fiatalkori arcképe, mely Jókai, a költő kortársának s benső barátjának állítása szerint a leghűbb rajz, melyet Petőfiről eddig látott.

Igen szép festmény ábrázolja a gróf Károlyi-huszárezed tisztikarát, melyen az egyes alakok jól vannak eltalálva. Szép és hű kivitelű kép Than Mór festménye

ták s égy lábíg leverték dorongokkal. Itt pusztult el Incze Sándor és a fia, — a nő pedig nem kapván halálos ütést, idő várta felépáskodott; de megerőtletésébe került, míg a rajta fekvő halottak alól kitudott vergődni.

További menekülése előttem ismeretlen, de megvan írva az időtordamagyei mérnök és kir. erdősz Ercsei József jegyzetei között, mely jegyzetek figyelemre méltók.

Galaczi István és neje egy két éves és két ujon-született leánykával menekültek az 1848. okt. 22-én történt zalathnai öldöklés elől Csib felé, de nem tartván magokat elég bátorságban az oláhok barátságában mintsem emberek közé kerüljenek, későbbek voltak három nap alatt falevelekkol tengetni drága életüket s Abrudbányára vászozogni rokonaikhoz, kik akkor még életben valának.

Az 1849-ik május 10-iki katasztrófát ők is keresztül élték a családdal. Minő uton menekültek? előttem ismeretlen. Annnyit tudok, hogy Galaczi családja fentartása céljából Aranyosszéken Bágyonban 1850-ben egy kisszerű jóságot vett haszonbérbe, honnan 1851-ben a zalathnai koresmárlási jog haszonbérleje Mendel N. kulesárnak megújíta.

Mint kulesár becsülettel megállott helyén 1859-ig a mikor a koresmárlási jogot egy más zsidótársulattal vette haszonbérbe, a mely sz állomással aon okból, mer a viszonyokkal ismeretes volt megkínálta, de Galaczi a Mendel biztatására egyfelől, máfelől becsületbeli kérdésnek tartván oly emberhez nem szegődni, a ki előbbi urát kijátszotta, nem fogadta el az állomást.

Az igaz, hogy Mendel a csalágot még egy évig (holott örökös szolgálatot ígért, ha ellenfelét nem szolgáltá) tengette; de akkor már többé szükség nem lévén reá, szolgálatával felmondott.

(Folyt. köv.)

is, mely Görgeit egész táborával tünteti fel Vácánál, a július 2-iki komáromi csatában való megsebesülése után.

Gábor Áron őrnagy, a híres ágyuöntő székely érdekes arcképét is láthatjuk. S a kiállítás minden látogatója bizonyára érdekel fog megnézni egy 1842-ből való rézmetszetet, mely Sátrány nevű sajtóhazai ifjút tünteti fel, ki papnak készült, de a szabadságharc kitörvén, fegyvert ragadott s is. Mint tüzerüst Alsó-Zoltánál az orosz elenni harcban rendkívül kitüntette magát. Hanem hosszú sorozat volna, felsorolni mindent, a mit felsorolni kellene.

A kiállítás gazdagságáról és nagy műbecséről bebeszámolni szűk keretben nem lehet. Köteteket kellene teleírni, a ki teljes ismertetésére és méltánylására vállalkoznék.

Valóban óhajtható volna, ha a szabadságharc emlékeinek kiállítása többé be sem záródna s ez nemzeti köz-kincsévé állandó muzeummá alakulna át.

A kiállítás újabbán az oláhcezi volt foglyok arcképeivel is gazdagodott.

A teljes gyűjtemény arcképeit Tóth Ágoston m. kir. osztálytanácsos és honvédezzredes festette.

Sarkady Elemér.

A szénkénevezés kis kátéja.

Jókai Móról.

Itt hold szőlőm volt a budai hegyeken: őt elpusztult, saját tudatlanságom és hibás kezelésem miatt, a fiókszera által. A hatodikát megmentettem, megtanulva a helyes kezelést s magam utána látva a dolgokat. Ez a legszebben díszlik, jól terem, jól érlel, s a mi a legfőbb, ültetésre képes, érett, ép veszőket szolgálta: ez eddig még a peronosporának is ellenállt, a mely pedig az amerikai ojtványaimat elnyomorította. Most erről az egy holdról ültetem ki újból a többit.

Sokan irítoznak a szénkénevezéstől, mert drágának tartják; mások azért, mert tapasztalatból látták, hogy a szénkénevezett szőlő még hamarabb, elpusztulu mint a melyet nem gyógyítottak.

A mi a költséget illeti; így áll a számvetés.

Egy hektoliteres tartály szénkéneveg elég egy 1200 literes hold szőlő befecskekedezésére két esztendeig. Ára 15 forint. A szénkénevezett szőlőt trágyázni kell. A kinek istálló trágyája van, az ilyet használhat; a kinek nincs, vehet műtrágyát, mely „szőlőtrágya” czim alatt, megfelelő vegyítékben (10 mináza örlöt trágya, 1 m. csontliszt) kerül 15 frtba. Trágyázni csak minden második esztendőben kell.

E szerint kerül a szénkénevezés és trágyázás évenként 15 forintba: egy magyar holdnál.

Terem egy jól kezelt szőlő holdanként átlag tíz hektoliter. Ennek a legelső idei árát. 22 forintotot véve: bevétel 242 forint. Ebből lehuza 15 frtot a szénkénevezésre, marad 227 forint. Ez megérdomli a kiadást és fáradságot.

A mi a lehangoló tapasztalatokat illeti, azok mind a tudatlanság hibáiból erednek. Magam is átstem ezen: saját káromon okultam s a drágán szerzett följegyzéseimet ezennel közrebocsátom.

1. Milyen szőlőt kell szénkénevezni?

Az olyan szőlőt kell szénkénevezni, a melyik még jó erőben van; de a szomszédjában már észlelhető a filókszera. Akkor már a többi szőlő is tele van azzal; de első évben a levele. a termése nem árulja el a bajt. De ha két esztendeig benne van a szőlőben a filókszera, akkor már el van porhadva a gyökere, a szénkéneveg nem hogy segítene rajta; de siettetni a kiszáradását; mert új gyökereket a szénkéneveg nem terem. Az ilyen szőlőt ki kell vágni: kár költsékezni rá. Ujat kell ültetni a helyébe.

2. Mikor és hogyan kell a szőlőt szénkénevezni?

Őszszel a fedés után, tavasszal a nyitás után kell szénkénevezni, azért utána: mert ha előtte szénkéneveznek a kapálással, ind felnyitják a lyukakat s a gáz elillan. A mesterség így megy (nálam). — Nehogy a gép hegye rongálódjék, előbb az egész szőlőterületen, szőlőkaróval lyukakat fúrnak a talajba: egyenlő távolságban két szőlőtök közé; ilyenformán:

o	o	o	o	o	o	o
o	sz	o	sz	o	sz	o
o	o	o	o	o	o	o

A „sz” a töke, az „o” a lyuk.

Akkor egy munkás jön a géppel, mely meg van töltve szénkéneveggel, s lebocsátva a furt lyukba a fecskengő nyársát, a kezével egy taszitást ad fenn a gép mankos fogantyújának, mire „h a t g r a m m” szénkéneveg fecskendezik ki a földbe. Többet hat gramnál nem szabad alkalmazni!! Azért pusztultak el a szénkénevezett szőlők jobbadán, mert túlságig lettek bepáczolva. Ez épen olyan, mintha a beteg ember azt az orvoságot, a mit a doktor cseppenként rendelt bevenni, egyszerre felhajtanná: az orvosság ölné meg.

A fecskendező munkás nyomában jön egy másik, a ki fejszefokkal rögtön betömi a befecskekedezett, furt lyukakat. Ez a két munkás egy nap alatt elvégzi egy hold-

nak a szőlőt és sem romfiakat a területet e

3. M

Ha t

trágyázni,

kor tavasz

is), mint a

egyszerűbb

nyitunk ka

trágyát hir

Az eredmé

bető: a ves

tők tömötté

tásokat ere

korában tel

4. Ké

Asi

szénkénege

dezzéssel: u

5-ik

magá lassó

a szőlőt sze

pontosabb

az igyek m

— N

tartott gyűl

és takarékp

hellennek.

hogy a vá

regale jöve

bejegyezhet

adott be, m

gy-lehervá

— Hi

pénztári el

let október

gadván, a

— A

czal egybe

é. közönség

— TI

21-én. A m

csak a jövő

juk a m. t.

— S

vegyes híre

idéző szintá

„Czigányvén

mennyire é

zeneszerzem

hogy a szit

tanusított p

teltebb volt

annak nem

a műsor a va

gördült a f

unk, a ki a

násos dram

szota, hogy

ben a közö

dogtalan as

adva Miklós

mészetes üg

a fokozódó

Ezután köv

pillanatot,

munkás zen

felesigazott

helybeli mű

működővén

ductióját és

ható Zittah

tyát vetegét

és egy egész

git), kik a g

meglepték.

— műlvezet

Borsay Samu

jeles intrika

jának, új eli

— Gy

állami iskola

meghalt. Bél

— Sze

hogy a ref.

most egy m

mi osztályos

mi osztályos.

egy titkot hordoz lelkében, mely őt nem hagyja nyugodni. Egészen megijedtem, — egyszer csak nekem rohan megölel és kezd kiáltani, hogy őtet elakarom hagyni és hogy többé nem tudom szeretni. Hamarjába nem tudtam mit mondjak s kezdém kérni, hogy mondaná meg a tiszta valót, megígérvén, hogy mindent megbocsátok neki, bármi bűne is leane.

Ekkor bevallá, hogy nem 27, hanem 30 évecske nyomja gyenge vállait.

Három nap mulva este hazajött apósom, sokkal korábban mint rendesen és mámorosan cirogatni kezdett, mit olyankor rendesen megszokott tenni, midőn az egyensúly fenntartására képtelen és azt sugá fülembé, hogy a mátkám bizony nem 30, hanem 34 tavaszt élt már.

No még csak ez kellett, de mégis szavam adám az öregnek, hogy mindezek dacára a lánya és közöttem levő viszony nem fog megszűnni.

Egyet azonban én is feltettem magamban Klárit oly gyorsan, a mint csak lehet nőül venni és azt meg is tettem.

Hiszen képzeljék csak önök, hogy ha ez mindig így tartott volna!

Néhány hét mulva itt van karácsony, azután jön a újév stb. s így ő engem minden ünnepnapon két vagy három évvel megajándékozott, — végre az én saját nagyanyám lett volna.

Ez az oka, hogy oly korán házasodtam. De kérem önöket, ne beszéljék el senkinek sem.

Közgazdaság.

* **A konyhakerti magvak** nálunk még mindig jelentékeny behozatali cikket képeznek s tetemes összegnek vándorolnak ki évenként Német, Francia- és Angolországba. Az országos kertészeti egyesület és az országos magyar gazdasági egyesület a behozatal csökkentése és a szükséglet itthon természetesen magvakkal való fedezése céljából tudvalevőleg mozgalmat indítottak s a hazai magtermelés előmozdítása végett a földmívelési miniszter figyelmét is felhívták. A miniszter, mint az 1892-ik évi állami költségvetésből látjuk, a hazai magtermelés előmozdítása végett a tordai bika-nevelőtelep kertjét, mely a gazdaságilag oly nagy fontossággal bíró konyhakerti magvak nagyban való termelésére kiválóan alkalmas, ilyenek rendeztetni be.

* **Az istállók szellőztetése.** Az istállók szellőztetésére a mezőgazdák még mindig nem fordítanak annyi figyelmet, mint kellene, azért a rendkívül jó hatásért, melyet az istálló tiszta levegője az állatoknak nemesek egészségére, hanem tejel s egyéb hasznosítási tulajdonságaira is gyakorol. A következő példa bizonyítja ezt. A frankfurti tejgyógyintézet mintastállójába 80 tehén volt beállítva addig, míg az illető istállót mesterségesen szellőztetni nem lehetett. 1877-ben egyenként átlag 3700, 1878-ban 3700, 1879-ben 3715 liter tejet adtak; ellenben a ventiláció berendezése után egy-egy tehén 1880-ban 4500, 1881-ben 4152, 1882-ben 4255 liter tejet adott. A szellőztetés tehát egyenlő takarmányozás mellett egy-egy tehén évi átlagos tejhozamát 480° literrel nagyobbitotta.

Gyümölcsstermelésünkről.

Bár hazánk éghajli viszonyai oly annyira változó, talaja fizikai és vegyi összetételre nézve a lehető legkülönbözőbb: mindamellett is ezt kell sajnósan konstatálnunk, hogy gyümölcsstermelésünk nagyon is kezdetleges s még saját belfogyasztásunk fedezésére sem elegendő. Ugy hogy szegényszemre kell bevallanunk, hogy még friss

gyümölcsért is évenként több mint egy negyed millió forinttal a külföldnek vagyunk kénytelenek adózni.

Vannak — beismerem — vidékek, melyek a gyümölcsstermelés terén diéséretremelő buzgalommal, éles körültekintéssel és gyakorlati irány mellett a lefolyt husz év alatt szép eredményt értek el, ilyen vidékek pl. Keeskemét, N. Körös vidéke, T. encsén, Máramaros és egy-két erdélyrészi vidék; de hol maradt az ország többi vidéke? Vajon azokon a gyümölcsstermelés nem üzhető gyakorlati sikerrel, vajon ott a gyümölcsfa és a csemegeszőlő nem díszlenék-e jól?

Kétséget sem szenved, hogy vannak haeánkban oly kedvezőtlen tavaszi klímával bíró vidékek is, hol a csemegeszőlőtől eltekintve, a többi gyümölcsnek dízlésére nézve kedvezőtlen éghajli viszonyokkal bírnak, a hol tehát a majdnem évenkénti rendszeresen megjelenő tavaszi fagyok a különben szépen fejlődött virágot tönkreteszik s így a fa díszlik csak a vidékeken, de gyümölcsöt a fákról vajmi riáknál láthatunk: az ily vidékeken, belátom mindenkinek el fog menni kedve a gyümölcsstermeléstől.

Csak hogy hála az istennek, ilyen vidék alig van 5—6 megyében az országban s sokkal több azon megyék száma, melyek területén, há nem is mindenütt — a gyümölcsfa termést is szokott rendszeres időközökben szolgáltatni:

Azok is jól tudom, hogy több helyen a talaj minősége nem alkalmas a gyümölcsstermelésre; itt sem lehet a gyümölcsstermelés erőltetni; de megjegyzem, hogy míg oly vidékünk, a hol az éghajli kedvezőtlen volta miatt a gyümölcsstermelés nem sikerül, nem sok van, addig oly talajunk, mely a kényesebb gyümölcsnek termelésére alkalmatlan már nagyon is sok van. Így például kipusztult szőlők hegyoldalon fekvő köves és mészből gazdag talajain, hozzá még boréghajlat mellett az almatermelést erőltetni kárba vesztett fáradság, míg ugyanott a csont- és héjas gyümölcsnek pl. barack, cseresnye, mandola esetleg jobban díszlenek, mint a legjobb s legkövérebb talajunkban.

Észerint mondhatjuk, hogy hazánk legtöbb vidéke gyümölcsstermelésre egy éghajli, mint talajviszonyainál fogva alkalmas; de erősen hangsúlyoznunk kell, hogy a gyümölcsstermelés a talajviszonyokhoz mérten kell megválasztanunk.

Am lássuk ezen gyümölcsstermelés egyenként s beszéljük meg mindegyikét, hogy azok mily éghajli s talajviszonyok mellett díszlenek legjobban.

Az alma mindenesetre a hűvösebb éghajlat és közepkötőt vagy lazább, de káitartalmat nem nélkülöző talajt kedveli leginkább. Oly vidék, hol az alma virágzása április végére, május elejére esik, hol májusban a hőmérsék nem áll nagyon messze a fagypontról, az ily vidék a legbiztosabb almatermő vidék.

Példa erre Württemberg, Stájerország, Csehország és hazánkban felső-Magyarország és a volt erdélyi részek hegyesebb vidékei, a melyek tudomás szerint a legbiztosabb almatermőhelyek.

Ezen erősen követelt hűvös éghajlat vagy az északi szélességi fok alatti, vagy a tenger színe feletti magasabb fekvés által áll elő s innen van az, hogy sok megyében, pl. Borsodban, a diógyőri völgy s a hegykötő alomra kitűnőnek, hogy a megye egész többi területén almát nem lehet sikerrel termelni.

Melegebb, pl. boréghajli mellett lehet ugyan almát termelni, de a fák és a gyümölcs úgy a melegségtől, mint a rovsroktól, férgektől roppant sokat szenvednek. Ha minden 4—5 évben egyszer egy-egy nagyobb termés létrejöhet is, kevés kerül abból a gyümölcskamrába, avagy eladásra; mert rendszeren idejekorán mint férges földre fog az hullani. Ily vidéken tehát, ha csak közönséges gazdasági fajokra nem fektetjük a súlyt, melyek lehullás esetére is aszalva vagy gyümölcsbarnak felhasználhatók — az almatermelésre gondolnunk sem lehet.

Az ily vidéken a szenvedélyes pomologus törpefák termel háztartása számára kevés almát s ekkor is a kalvillokra, Baumann renetre, angol parmére, Charlamonszky és a rambourokra helyezi a fősúlyt, mint oly fajokra, melyek a meletet még aránylag igen jól turik.

A homoktalajok az almatermelésre — dacára a melegebb éghajlnak, melylyel rendszeren bírnak — mégis eléggé alkalmasak, minék oka a hajszalgyökerek dus képződése és a homokoknál éjjelenként képződő dus harmatra vezethető vissza.

(Folyt. köv.)

Felelős szerkesztőség:

Dr. MAGYARI KÁROLY. TÖRÖK BERTALAN

Kiadótulajdonos: WOKÁL JÁNOS.

Fekete, fehér és színes selyemkelmék
métere 60 krtól 15 frt 65 krig, egyszínű és mintázott. — Ca. 240 különféle fajta és 2000 különböző színű, méter vagy vég száma bérmentve küld. G. Henneberg es, és kir. udvari szállító Zürichben, mintákat azonnal küld. „Levelekre Svájcba 10 kros bélyeg ragasztandó.”

HIRDETÉSEK

Sz. 96—1891.
közgyűlési

Pályázati hirdetmény.

Alólírt hatóság részéről köztudomásra hozatik, hogy a város pénztári hivatalánál az ellenőri tisztii állás lemondás folytán végleg megürült, ugyanazért midőn ezen tisztii állomáshoz választás utjání rendes betöltésére, mely évi 500 frt rendszeresített fizetéssel van egybekötve — pályázat nyitattik, felhívának az érdeklődők szabályszerű bizonyítványokkal ellátott pályázati folyamodványokat **folyó hó 27-ig** alólírt városi tanácshoz annyival inkább benyújtani, mert a kitűzött idő után beérkezett folyamodványok tekintetbe vétetni nem fognak.

A városi tanácsból
Nagyenyed, 1891. október 17.

Kovács Gyula,
polgármester.

802
1891 szám.

Árlejtési hirdetmény.

A vezetésem alatt álló orsz. fegyintézetben letartóztatott fegyenceknek házilag kezelt élelmezéséhez az 1892-ik évben szükséglenő marha, borju és juhhus szállításnak biztosítása iránt folyó 1891 év november hó 6-ik napján délelőtt 10 órakor az intézet hivatalos helyiségében zárt ajánlatokkal egybekötött nyilvános árlejtést tartok, melyhez vállalkozni kívánókat azzal hívom meg, hogy az árlejtés megkezdése előtt 250 frt készpénzt vagy óvadékképes értékpapírt bánatpénzül letenni tartoznak. Írásbeli 50 kros bélyeggel ellátott s a fentjelzett bánatpénzzel kellően felszerelt zárt ajánlatokat a szóbeli árlejtés megkezdéseig szinte elfogadok, a melyben az egységi árak számmal és betűvel, továbbá az hogy vállalkozó az árlejtési feltételeket ösméri pontosan kiirandók.

Az árlejtési feltételek mindennap az intézet kiadóhivatalában d. e. 8—12-ig vállalkozni szándékozók által megtekinthetők.

Kir. orsz. fegyintézet igazgatósága.
Nagyenyeden, 1891. október 7-én.

Mecsér,
igazgató.

Melyik lapra fizessünk elő?

Gazdag tartalmánál, nagy terjedelménél fogva a legolcsóbb magyar lap az 23—34

„EGYETÉRTÉS”

a mely az új évvel immár 25-ik évfolyamába lépett. Ez a magyar olvasó közönség lapja Hiteles forrásokból származó **értesüléseink** gyorsasága, alapossága és sokasága, rovataink változatossága, kitűnősége, a különböző olvasmányok gazdag tárháza tették az „EGYETÉRTÉS”-t népszerűvé. Az **országgyűlési tárgyalásokról** a legérthetőbb s e mellett tárgyilagos hű tudósítást egyedül az „EGYETÉRTÉS” közöl. **Gazdasági rovata** elismert régi tekintélynek örvend. A magyar kereskedő s **gazdaközönség** nem szorul többé idegen nyelvű lapra, mert az „EGYETÉRTÉS” **kereskedelmi s tőzsdei tudósításainak** bőségével s alaposságával ma már nem versenyezhet más lap. A kereskedő az iparos s a mezőgazda megtalálja mindazt az „EGYETÉRTÉS”-ben, a mire szüksége van. Változatosan szerkesztett tárcájában, **annyi regény olvasmányt ad, mint egy lap sem.** Két, három regényt közöl egyszerre, úgy, hogy egy év alatt 30-40 kötetnyi regényt, részint eredetit, részint a külföldi legjelesebb termékeket jó magyarságu fordításban kapnak az „Egyetértés” olvasói. A ki olvasni valót keres és a világ folyásáról gyorsan és hitelesen akar értesülni, fizessen elő az „EGYETÉRTÉS”-re, melynek előfizetési ára egy óra 1 frt 80 kr., negyedévre 5 frt s egy évre 20 frt. Az előfizetési pénzek az „EGYETÉRTÉS” kiadóhivatalába küldendők. Mutatványszámot a kiadóhivatal kívánatra egy hétig ingyen és bérmentve küld.